

Memo

0098-AZK-77501

Aan:	de gemeenteraad
Van:	het college van burgemeester en wethouders
Afdeling:	Sociaal domein
Datum:	18 maart 2020
Onderwerp:	begeleidend memo bij brandbrieven
Bijlage memo:	2
N.a.v. toezegging raad d.d.:	

Het college informeert u met deze memo over twee brandbrieven die recent zijn gestuurd. In beide brieven is de centrale boodschap dat de Friese gemeenten te weinig geld van het Rijk ontvangen voor de uitvoering van taken in het sociaal domein. Het gaat om de volgende brieven:

1. Brandbrief inzake financiële positie Friese gemeenten, aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties namens de provincie Fryslân, d.d. 5 februari 2020
2. Brandbrief verzoek extra gelden Veilig Thuis Friesland, aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport namens de Friese gemeenten en Veilig Thuis Friesland, d.d. 27 februari 2020, door ons ontvangen op 12 maart 2020.

Meer geld én Grip op Jeugd en Wmo

Op lokaal niveau werken we aan maatregelen Grip op jeugd en maatregelen Grip op Wmo. Hiermee willen we in control komen wat betreft kostenontwikkeling, ondanks de wettelijke beperkingen en complexiteit er van. De maatregelen zijn mede nodig omdat er simpelweg gekort is door het Rijk op de budgetten die overgeheveld zijn waardoor er grote druk op de gemeentelijke budgetten staat.

Met deze brieven wordt geprobeerd om meer inkomsten te genereren. Dat is iets anders dan uitgaven beperken, maar met het hetzelfde doel. Namelijk niet meer uitgeven dan er binnenkomt.

Hieronder leest u samengevat wat het doel van de beide brieven is. Daarbij gaan we kort in op de situatie voor de gemeente Weststellingwerf.

1. Brandbrief inzake financiële positie Friese gemeenten

Met deze brief verzoekt de Provincie Fryslân het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om zo snel mogelijk duidelijkheid te geven of er daadwerkelijk structureel extra middelen komen voor de jeugdzorg, zodat dit (budget) opgenomen kan worden in de voorjaarsnota 2020 van elke gemeente. De gemeenten zijn gebaat bij duidelijkheid, zodat een evenwichtige en reële begroting 2021-2024 opgesteld kan worden.

In de brief wordt gesproken over 5 gemeenten die eventueel onder preventief toezicht zouden komen te staan, zonder de tijdelijke middelen vanuit het Rijk. Wij zijn niet een van deze gemeenten. Ook voor Weststellingwerf geldt dat het college haar gedetailleerde begroting gebaseerd heeft op verwachte (en reële) kosten.

2. Brandbrief: verzoek extra gelden Veilig Thuis Friesland

In de brief wordt geconcludeerd dat het Rijk onvoldoende heeft ingeschat wat de Friese gemeenten nodig hebben aan financiële middelen voor de organisatie van Veilig Thuis Friesland. De gemeenten in Friesland staan voor de grote uitdaging om gezamenlijk met ketenpartners, zoals Veilig Thuis, geweld in afhankelijkheidsrelaties duurzaam op te lossen. Daarom wordt het ministerie dringend verzocht om hiervoor meer budget vrij te maken. De Friese gemeenten spreken in de brief de verwachting uit dat het Rijk de tekorten gaat compenseren. Alleen zo kunnen we ervoor zorgen dat geweld in afhankelijkheidsrelaties blijvend en duurzaam wordt voorkomen of aangepakt.

Elk van de Friese gemeenten levert, volgens een vastgestelde verdeelsleutel, een aanzienlijke financiële bijdrage die de door de gemeente ontvangen rijksmiddelen ver overschrijdt. Het gevolg daarvan is dat de Friese gemeenten minder budget hebben voor de ondersteuning vanuit de Wmo. Dit geldt ook voor de gemeente Weststellingwerf. We zien dat de middelen die we ontvangen voor Veilig Thuis nu al niet toereikend zijn. Het bedrag dat we extra hebben besteed aan Veilig Thuis heeft in 2019 gezorgd voor een nog hoger tekort en wanneer we geen extra middelen krijgen zal dit niet veranderen.

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de heer R.W. Knops
Postbus 2001
2500 EA DEN HAAG

Leeuwarden, 4 februari 2020
Verzonden, **- 5 FEB. 2020**

Ons kenmerk : 01734361
Behandeld door : Afdeling Bestuurszaken (058) 292 5925 / provincie@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : Brandbrief financiële positie Friese gemeenten

Geachte heer Knops,

De financiële positie van de gemeenten in Nederland staat enorm onder druk. De Friese gemeenten vormen hierop helaas geen uitzondering. De reden is bekend: de voornaamste oorzaak is gelegen in de oplopende tekorten in het sociaal domein, in samenhang met het vluchtige karakter van het Gemeentefonds.

Uit de gemeentelijke begrotingen voor 2020 komt zeer duidelijk naar voren dat het vinden van een structureel begrotingsevenwicht de gemeenten voor een schier onmogelijke taak stelt. Gemeenten zijn genoodzaakt te bezuinigen om de begroting meerjarig sluitend te krijgen. Het spreekwoordelijke vet is inmiddels van de botten.

Die bezuinigingen betreffen inmiddels niet langer het 'robuustere beheer' van de openbare ruimte. Naast bezuinigingen op de uitgaven in het sociaal domein zijn gemeenten ook genoodzaakt te snijden in de kosten van openbare voorzieningen. Dit zijn maatregelen die alle inwoners rechtstreeks treffen. En terwijl de rijksbegroting grote overschotten vertoont, is het verschraken van de financiële positie van de gemeenten een discrepantie die feitelijk niet uit te leggen is.

Naast onze taak om toe te zien op de financiële positie van gemeenten zijn de provincies ook verantwoordelijk voor de kwaliteit van het openbaar bestuur op lokaal niveau. De hoge druk op de financiële positie leidt tot een noodzaak om te bezuinigen op meerdere beleidsdomeinen en dit heeft tot effect dat de bestuurskracht van de gemeenten in het geding dreigt te raken. Aangezien u als minister mede verantwoordelijkheid draagt voor het goed functioneren van het openbaar bestuur in ons land, willen wij u door middel van deze brandbrief oproepen versneld tot structurele maatregelen te komen om de gemeenten financieel tegemoet te komen.

Uiteraard vormen de tijdelijke maatregelen die zijn getroffen een verlichting op de financiële positie, maar het incidentele karakter van deze maatregelen vormt geen structurele oplossing. De noodverbanden die zijn aangelegd in de vorm van de stroppenpot en de incidentele extra middelen in de meicirculaire 2019 zijn welkom, maar geven geen reëel beeld van de feitelijke financiële situatie van de Friese gemeenten. Zonder de tijdelijke middelen voor de periode 2022-2023 zouden 5 van de 18 Friese gemeenten onder preventief toezicht komen te staan.

Ten aanzien van de stelpost 'Uitkomsten onderzoek jeugdzorg' is afgesproken dat deze als structurele inkomsten in de gemeentebegrotingen kunnen worden opgenomen. Maar het moet nog gaan blijken of daadwerkelijk sprake zal zijn van structurele extra inkomsten. Gelet op het feit dat het water de gemeenten aan de lippen staat zijn wij bereid om eenmalig medewerking te verlenen aan het 'structureel' opnemen van de tijdelijke extra middelen.

Wij roepen u op u in te spannen om dit onderzoek eerder af te (laten) ronden, zodat nog bij de voorjaarsnota 2020 duidelijkheid wordt gegeven over de structurele middelen voor de jeugdzorg. Gemeenten zijn gebaat bij duidelijkheid zodat een evenwichtige en reële begroting 2021-2024 kan worden opgesteld.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

R.E. Boujus - Riemersma, MBA MCM, secretaris

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
t.a.v. Minister Hugo de Jonge
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Onderwerp **Brandbrief: Verzoek extra gelden Veilig Thuis Friesland**
Uw kenmerk **Z220487-2020**
Ons kenmerk
Dienst
Sector **Sociaal Domein**
Contact **Wethouder Dr. H. Tjeerdema / M. Wiegersma 058 751 2646**
WhatsApp
Bijlagen
Datum **27-02- 2020**

Zeer geachte heer de Jonge ,

Namens de Friese gemeenten en Veilig thuis Friesland ontvangt u deze brandbrief waarin wij het ministerie van VWS oproepen structureel voldoende gelden beschikbaar te stellen vanuit de Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang. Alleen hiermee blijft het mogelijk voor de Friese gemeenten om aan hun wettelijke taken te voldoen en voor Veilig Thuis om een duurzame veiligheid van geweld in afhankelijkheidsrelaties te realiseren voor de inwoners van Friesland. De Friese gemeenten willen dat daarbij de kwaliteit, zoals gesteld in het landelijke handelingsprotocol Veilig Thuis 2019¹ en het landelijk kwaliteitskader², geborgd kan worden.

Sinds 2015 zijn de verantwoordelijkheden van de Nederlandse gemeenten uitgebreid. Daarmee hebben de gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen voor Jeugdhulp en het Advies- en meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (Veilig Thuis) vanuit de Wmo. Beoogd doel van de decentralisatie is het mogelijk maken van betere lokale ondersteuning die effectiever is waarbij de cliënt, inclusief gezin en cliëntsysteem, centraal staat. Helaas ontvangen de gemeenten hiervoor een aanzienlijk lager budget dan wat het Rijk beschikbaar had voor deze taken.

De gemeenten in Friesland ontvangen een Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang (DU VO). Veilig Thuis Friesland wordt hier voor een gering deel uit bekostigd. Daarnaast levert elk van de Friese gemeenten, volgens een vastgestelde verdeelsleutel, een aanzienlijke financiële bijdrage die de door de

¹ https://vnq.nl/sites/default/files/publicaties/2019/veiligthuis-interactief-protocol_v3.pdf

² https://vnq.nl/sites/default/files/2019-11/20191121_definitief_kwaliteitskader_werken_aan_veiligheid_voor_lokale_wijkteams_en_gemeenten.pdf

gemeente ontvangen rijksmiddelen ver overschrijden. De middelen die vanuit de DU VO beschikbaar zijn voor (lokale) ambulante ondersteuning vanuit de Wmo, worden binnen Friesland al enige jaren gebruikt om het tekort aan budget voor Veilig Thuis te bekostigen. Het gevolg daarvan is, dat de Friese gemeenten lokaal minder budget beschikbaar hebben voor de ondersteuning vanuit de Wmo.

Verantwoordelijkheid Friese gemeenten

De wettelijke taken (advies, ondersteuning, veiligheidsbeoordeling, onderzoek en monitoring) met betrekking tot geweld in afhankelijkheidsrelaties beleggen de Friese gemeenten bij Veilig Thuis Friesland. Veilig Thuis Friesland adviseert, ondersteunt, beoordeelt de veiligheid, doet onderzoek, stelt veiligheidsvoorwaarden op en brengt hulpverlening op gang om de situatie voor alle betrokkenen veiliger te maken. Veilig Thuis Friesland werkt nauw samen met politie, de Raad voor de Kinderbescherming, zorgaanbieders, het Veiligheidshuis Fryslân en de gemeentelijke wijk- en gebiedsteams.

De aangescherpte meldcode en de daarmee samenhangende vernieuwde werkwijze voor Veilig Thuis Friesland heeft een grotere impact op de hoeveelheid werk dan vooraf door het Rijk is ingeschat. Dit betekent dat Veilig Thuis Friesland meer budget nodig heeft om aan deze wettelijke taken te kunnen voldoen. Veilig Thuis Friesland heeft daarom een subsidieaanvraag voor 2020 ingediend die ruim 1 miljoen hoger ligt dan in 2019 en mogelijk is deze aanvraag bij verdere toename van het aantal meldingen en adviesvragen nog te laag. Veilig Thuis Friesland heeft naast een verhoging van de begrote aantallen ook een verhoging van sleuteltijden (kostprijs per dienst) aangevraagd.

Naast de wettelijke taken investeren de Friese gemeenten ook in een aantal bovenwettelijke taken die belegd zijn bij Veilig Thuis. Dit zijn onderwerpen die wij als belangrijk achten in de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. MDA++ is hier een goed voorbeeld van, wij durven wel te zeggen dat we hierin een landelijk voorbeeld zijn.

Financiële situatie

Het mag niet zo zijn dat de gemeente meer verantwoordelijkheden (in dit geval belegd bij Veilig Thuis Friesland) krijgen maar hiervoor niet een passende financiële bijdrage vanuit het Rijk ontvangt.

Voor 2020 hebben de Friese gemeenten een bedrag van € 4.484.222 ontvangen vanuit de DU VO. €2.452.009³ van dit bedrag gaat op aan de taken van Veilig Thuis Friesland. De subsidieaanvraag Veilig Thuis Friesland 2020 was € 8.423.730,67. Naast dat de Friese gemeenten kritisch willen blijven ten opzichte van de verruimde sleuteltijden (hierin wordt het landelijke onderzoek door Q consult meegenomen). Zijn de Friese gemeenten van mening dat wanneer wij niet meegaan in de subsidieaanvraag van Veilig Thuis Friesland er grote risico's kunnen ontstaan gezien de kwetsbare doelgroep. Daarom is er een reserve budget beschikbaar gesteld van € 970.000.

³ € 1.932.213 ontvangt Fier voor de realisatie van vrouwenopvang

Gezien de precaire financiële situatie van veel Friese gemeenten zorgt deze reserve voor grotere financiële problemen. Dit betekent tevens dat er een financieel tekort ontstaat voor de invoering van de aangescherpte meldcode en daarmee toegenomen overdrachten aan de wijk- en gebiedsteams in de Friese gemeenten. De wijk- en gebiedsteams spelen echter een belangrijke rol in het duurzaam oplossen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. We willen als Friese gemeenten ook in deze teams kunnen investeren. Zodat er een beter borging ontstaat binnen het lokale veld en geweld duurzaam stopt en de opgelopen schade wordt hersteld.

Risicoanalyse

Niet mee gaan met de subsidieaanvraag van Veilig Thuis zorgt voor onverantwoorde risico's binnen de kwetsbare doelgroep van Veilig Thuis.

Het hebben van wachtlijsten houdt in dat we schrijnende situaties van geweld en/of mishandeling laten voortduren. Wachtlijsten of het niet voldoen aan de wettelijke taken geven verhoogde risico's op calamiteiten in de kwetsbare doelgroep van Veilig Thuis welke te maken heeft met geweld in afhankelijkheidsrelaties. We spreken hier van erg kwetsbare (gezins)systemen.

Wanneer Veilig Thuis niet voldoende tijd en middelen krijgt om aan hun wettelijke taken te voldoen ontstaat het risico op een te hoge werkdruk. Werken onder hoge druk en werken met wachtlijsten heeft als risico dat medewerkers ontslag nemen of langdurig uitvallen. Met de krapte op de arbeidsmarkt is het van belang dat ingewerkt en gekwalificeerd personeel kan worden behouden.

Daarnaast is het belangrijk dat Veilig Thuis kan blijven investeren in de samenwerking met de wijk- en gebiedsteams. Wanneer er geen ruimte meer is voor een (warme) overdracht, ontstaat de kans op stagnatie van de hulpverlening, meer (her)meldingen en calamiteiten zullen toenemen.

Conclusie

Uit bovenstaand verhaal trekken wij de conclusie dat het Rijk niet voldoende heeft kunnen inschatten wat de Friese gemeenten nodig hebben aan financiële middelen voor Veilig Thuis Friesland. De gemeenten in Friesland staan ervoor om gezamenlijk met ketenpartners geweld in afhankelijkheidsrelaties duurzaam op te lossen. Daarom willen we u dringend verzoeken om meer budget vrij te maken voor de Friese gemeenten. Wij hebben de verwachting dat het Rijk de tekorten gaat opvullen. Alleen zo kunnen we ervoor zorgen dat geweld in afhankelijkheidsrelaties blijvend en duurzaam kan worden opgelost.

Namens de Friese gemeenten en Veilig Thuis Friesland

Wethouder Leeuwarden,
Dr. H. Tjeerdema

Directeur Veilig Thuis Friesland,
J. Nijland